

13. juni 2017

Regionreform – mandat for Ekspertutvalget

1. Bakgrunn

Ved Stortingets behandling av Meld. St. 22 (2015–2016) *Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver* ble følgende anmodningsvedtak fattet, jf. Innst. S 377 (2015–2016):

«Stortinget ber regjeringen sette ned et ekspertutvalg som skal foreslå ytterligere nye oppgaver til regionene når den nye regionstrukturen er fastlagt, og senest våren 2017.»

I Prop. 84 S (2016–2017) *Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå* varsler regjeringen at det vil nedsettes et ekspertutvalg som vil få i oppdrag å vurdere ytterligere oppgaver til fylkeskommunene etter at Stortinget har vedtatt ny inndeling i om lag ti fylkeskommuner.

2. Ytre rammer

Ved behandlingen av Prop. 84 S (2016–2017) understreket flertallet i kommunal- og forvaltningskomiteen (H, Frp, V, Krf) at det er behov for en regionreform som resulterer i større og sterkere regionale folkevalgte enheter som kan ta et større ansvar for samfunnsutviklingen i sin region. Flertallet legger til grunn at de nye regionene vil kunne påta seg flere oppgaver som hittil har tilfalt staten og/eller fylkesmannen, jf. Innst. 385 S (2016–2017).

Under behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) sier komiteens flertall (Ap, H, Frp, Krf, Sp, V) at regional stat/fylkesmannen i utgangspunktet skal ha ansvar knyttet til tilsyn, kontroll og beredskap og noen veiledningsoppgaver. Oppgaver som legger til rette for bruk av politisk skjønn skal som hovedregel legges til regionalt folkevalgt nivå, jf. Innst. 377 S (2015–2016).

Utvalget skal legge til grunn den nye fylkesinndelingen og skal vurdere oppgaver og myndighet utover det Stortinget konkret har sluttet seg til at skal overføres til fylkeskommunene etter Stortingets behandling av Prop. 84 S (2016–2017).

Utvalget skal også vurdere tiltak i lys av anbefalinger om økt effektivitet i offentlig sektor, jf. NOU 2016 *Ved et vendepunkt: Fra ressursøkonomi til kunnskapsøkonomi* (Produktivitetskommissjonen).

Generalistkommuneprinsippet skal ligge til grunn for utvalgets arbeid. Rammestyring (juridisk og økonomisk) av fylkeskommunene bør legges til grunn ved overføring av nye oppgaver til fylkeskommunene. Utvalget skal videre legge til grunn at tildeling av oppgaver til fylkeskommunene som hovedregel skal skje i lov eller i forskrift med hjemmel i lov.

Departementet legger til grunn at utvalget har hovedoppmerksomhet mot ansvar, oppgaver og myndighet som støtter opp under fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle, slik rollen er definert i Meld. St. 22 (2015–2016) og Prop. 84 S (2016–2017). Dette innebærer oppgaver og/eller myndighet som bidrar til å gi fylkeskommunene bedre innvirkning på samfunnsutviklingen i eget fylke og forutsetninger for samordnet oppgaveløsning på tvers av sektorer og kommunegrenser. Utvalget skal ikke vurdere oppgaver som er et kommunalt ansvar.

Arbeidet skal ta utgangspunkt i retningslinjene for oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene som ble lagt fram av Oppgavefordelingsutvalget i NOU 2000: 22 *Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune*.

Oppgavefordelingsutvalgets retningslinjer er følgende (kort oppsummert):

- oppgaver skal legges på lavest mulige effektive nivå,
- oppgaver som krever utøvelse av lokalpolitisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer (dvs. kommuner og fylkeskommuner),
- oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske oppfatninger og lokalpolitiske forhold, og som derfor er kjennetegnet av standardisering, regelorientering og kontroll, bør i utgangspunktet være et statlig ansvar,
- staten bør ha ansvaret for oppgaver som gjør krav på sentrale beslutninger og som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning,
- oppgaver som krever stor grad av koordinering, og/eller oppgaver som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan,
- oppgaver som krever stor grad av samordning overfor brukerne legges til samme forvaltningsnivå,
- det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave skal også ha ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen (det finansielle ansvarsprinsipp).

Utgangspunktet for drøftingen av den enkelte oppgave bør være at det nåværende *innholdet* i oppgavene skal bestå. Det innebærer at utvalget i utgangspunktet skal legge til grunn at oppgavene skal ivareta de samme mål og hensyn som i dag. Utvalget kan imidlertid drøfte om konkrete oppgaveområder kan underlegges forvaltning som gir rom for større regionale forskjeller og regional tilpasning enn i dag. Utvalget må tydeliggjøre hvilke forutsetninger utvalget legger til grunn for sine konkrete forslag. I den grad mindre statlig styring er et premiss for forslag til overføring av oppgaver eller myndighet, må det tydeliggjøres.

Ved behandlingen av Prop. 84 S (2016-2017) gjorde Stortinget følgende anmodningsvedtak jf. Innst. 385 S (2016–2017): *"Stortinget ber regjeringen sørge for at regional veiadministrasjon, som har ansvar for planlegging og drift av fylkesveiene, overføres fra Statens vegvesen til regionalt folkevalgt nivå."* Regjeringen vil utrede dette nærmere. Utvalgets mandat avgrenses derfor mot vurderinger av Statens vegvesens fagadministrasjon.

3. Referansegruppe

Til støtte for utvalgets arbeid etablerer departementet en bredt sammensatt referansegruppe. Utvalget vurderer selv hvordan referansegruppen vil benyttes og hvordan oppfølgingen av referansegruppens synspunkter skal skje.

4. Oppdraget

- a) Utvalget skal på faglig grunnlag analysere og vurdere konkrete oppgaver og ansvarsområder med sikte på å foreslå ytterligere oppgaver og myndighet til fylkeskommune utover det som er avklart etter Stortingets behandling av Prop. 84 S (2016–2017).
- b) Forslag til oppgaveoverføringer skal drøftes i lys av retningslinjene for oppgavefordelingen slik disse er gitt i NOU 2000: 22.
- c) Utvalgets forslag skal kunne styrke fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle, gi en mer brukervennlig forvaltning, en bedre offentlig ressursbruk og bedre tjenester for innbyggere og næringsliv.
- d) Utvalget skal tydeliggjøre hvilke forutsetninger som ligger til grunn for de konkrete forslagene.
- e) Utvalget skal gi en vurdering av administrative og økonomiske konsekvenser av utvalgets forslag.
- f) Utvalget skal levere sin rapport innen 1. februar 2018.

4. Sammensetning

- *Leder:* Professor Terje P Hagen (Universitetet i Oslo)
- Førsteamanuensis Jon P Knudsen (Universitetet i Agder)
- Professor Anne Lise Fimreite (Universitetet i Bergen)
- Forsker I Gro Sandkjær Hansen (Høgskolen i Oslo og Akershus)
- Pensjonist, tidligere avdelingsdirektør i Kommunal- og moderniseringsdepartementet Christine Hjortland
- Fylkesrådmann i Sogn og Fjordane, Tore Eriksen
- Pensjonist, tidligere fylkesmann i Troms, Svein Ludvigsen